

οτθική τέχνη

Ονομάζεται η τέχνη την περίοδο του Μεσαίωνα.

(Γαλλία, αρχές του 12ου αιώνα, κυρίως στην αρχιτεκτονική).

Τέλη 14ου αι. = εξαπλώνεται σε ολόκληρη σχεδόν στη δυτ. Ευρώπη.

Καλλιτεχνικό ρεύμα που ονομάστηκε υποτιμητικά «maniera dei Goti» από τους Αναγεννησιακούς λόγιους του 15ου, 16ου αιώνα.

Αργότερα, τον 19ο αιώνα αποκαταστάθηκε η ερμηνεία του ως αντι-κλασικό στιλ, που εκφράζει το τοπικό στιλ της θεοκρατικής τέχνης του Βορά των Μέσων χρόνων (Μεσαίωνας στη Δύση).

1130-1150 - 12^{ος} αιώνας

Η πρώτη γοτθική κατασκευή είναι το αβαείο του Αγίου Διονυσίου
στο Saint-Denis, λίγα χιλιόμετρα βόρεια του Παρισιού.

Η ανάπτυξη του εμπορίου κατά το τέλος του 11ου αιώνα οδήγησε
στην ανάγκη επίδειξης των ανερχόμενων εύπορων και ισχυρών τάξεων
Παράλληλα παγιώθηκε η θρησκευτική ηγεσία.

Καθ' όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα η Αρχιτεκτονική καταλαμβάνει
κύρια θέση και παρουσιάζεται ως εικονοποίηση της αρμονικής
αναλογίας του σύμπαντος.

Η γοτθική τέχνη ανανεώνει την αρχιτεκτονική της Ευρώπης και
πέτυχε μια μεγάλη τομή στον τρόπο κατασκευής των ναών.

Η νέα αυτή θεώρηση της τέχνης ξεκίνησε από τη Γαλλία στα
μέσα του 12ου αι.

Saint-Denis

Δομή του γοθτικού ναού Τα κύρια χαρακτηριστικά της γοθτικής αρχιτεκτονικής:

Πέτρινος σκελετός με μεγάλα πολύχρωμα παράθυρα, τα **βιτρό**.
Στις προσόψεις των γοθικών ναών δεσπόζουν οι **ρόδακες**, πάνω από κάθε κεντρική πύλη.
(τα βιτρό συμβολίζουν το Φως του Κόσμου).

Η επιθυμία για φως και η τάση προς το ουράνιο απαιτούσαν όλο και μεγαλύτερο **ύψος**.

Τα **τόξα** και τα **σταυροθόλια** που απαιτούν εξωτερική στήριξη, πράγμα που οδήγησε σε μια καινοτομία, **την αντηρίδα**.

Χρησιμοποιείται η ημικυκλική **φλογόμορφη – οξυκόρυφη αψίδα** στην είσοδο του ναού.

Οι **μορφές** που διακοσμούν τους καθεδρικούς ναούς, ανάγλυφες και σχεδόν περίοπτες.

Καθεδρικός ναός της Σαρτρ, Γαλλία

 α κύρια χαρακτηριστικά
της γοτθικής αρχιτεκτονικής:

α) Ογκώδη μεγαλοπρεπή μεγέθη.

β) Η επιθυμία για φως και η τάση προς το ουράνιο
απαιτούσαν μεγαλύτερο ύψος.

Τα παράθυρα ψήλωσαν και το ύψος του κεντρικού
κλίτους συχνά ξεπέρασε τα **30 μέτρα**.

γ) Ιεράρχηση των πραγμάτων (ουρανός, γήινος κόσμος, κόλαση)

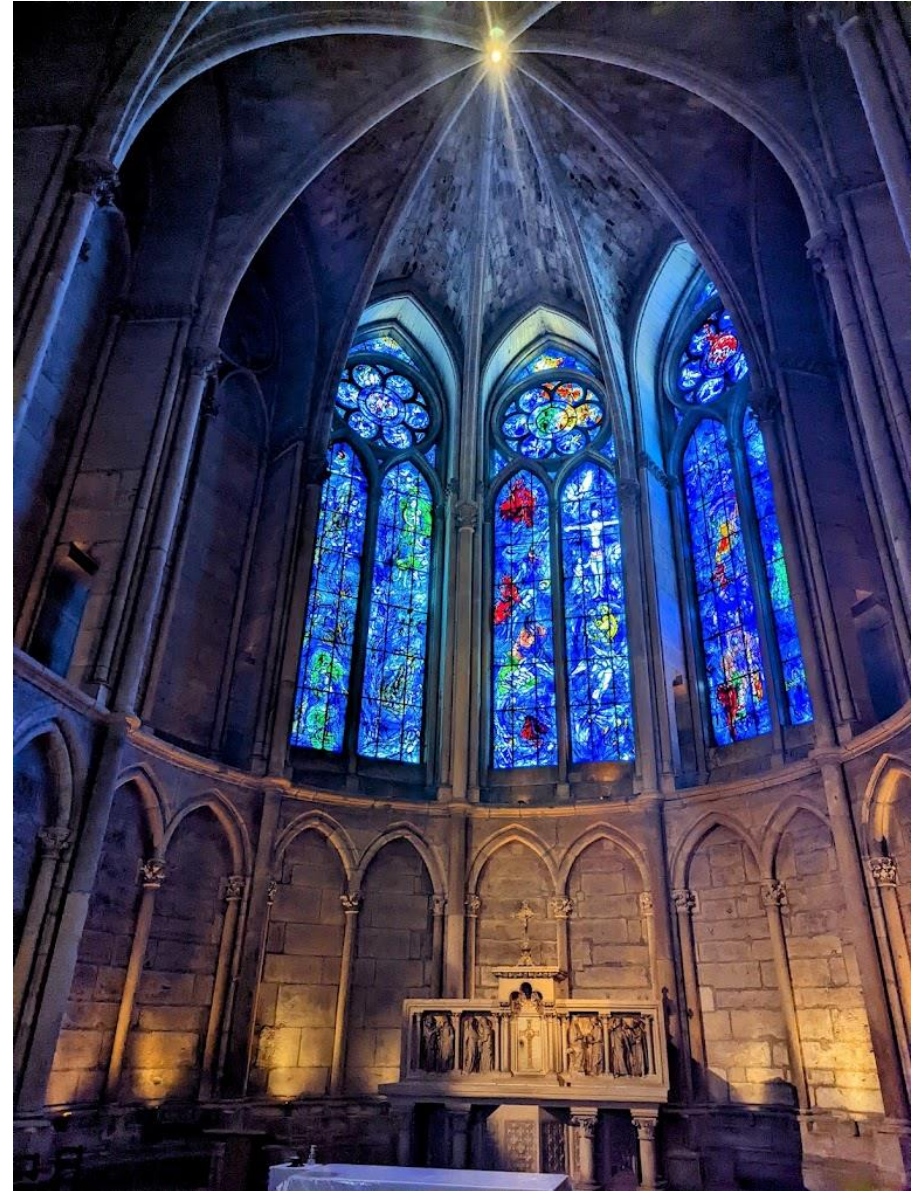
Γοτθική αρχιτεκτονική διαφέρει από τη ρομανική στην ελαφρότητα της μάζας, η οποία επιτυγχάνεται με τα μεγάλα παράθυρα και το άπλετο φως, σε αντίθεση με το ημίφως του ρομανικού ναού.

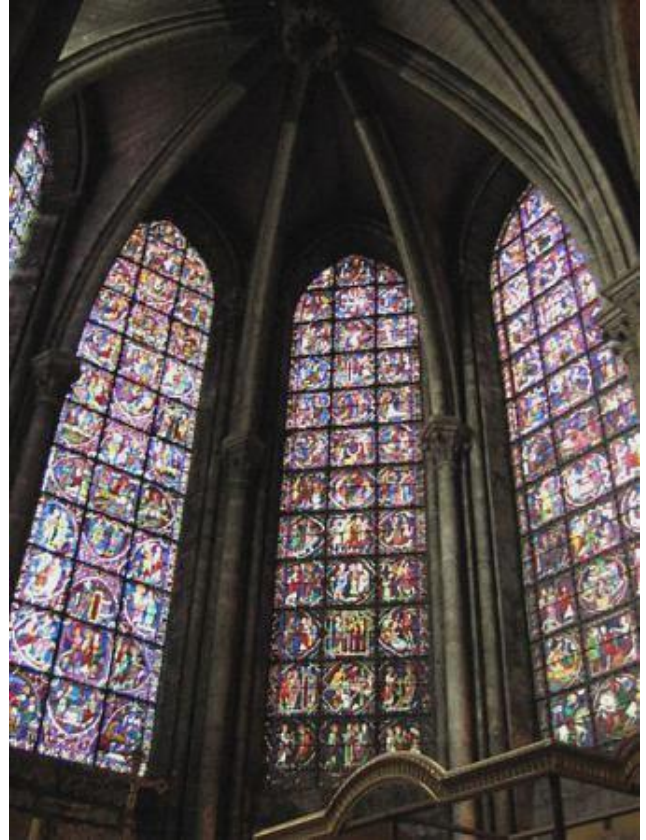

γ) Μεγάλα πολύχρωμα παράθυρα, τα **βιτρό**.

Στον πέτρινο σκελετό με τα μεγάλα ανοίγματα, τοποθετούνταν μεγάλα παράθυρα τα οποία κατασκευάζονταν με **χρωματιστά κομμάτια γυαλιού, ενωμένα μεταξύ τους με λωρίδες μολυβιού**. Τα βιτρό συμβολίζουν το “Φως του Κόσμου”.

Η πολυχρωμία των βιτρό, σε συνδυασμό με τις λεπτές πέτρινες κολόνες με τις πολλές νευρώσεις, πετύχαιναν μια αίσθηση ανάτασης.

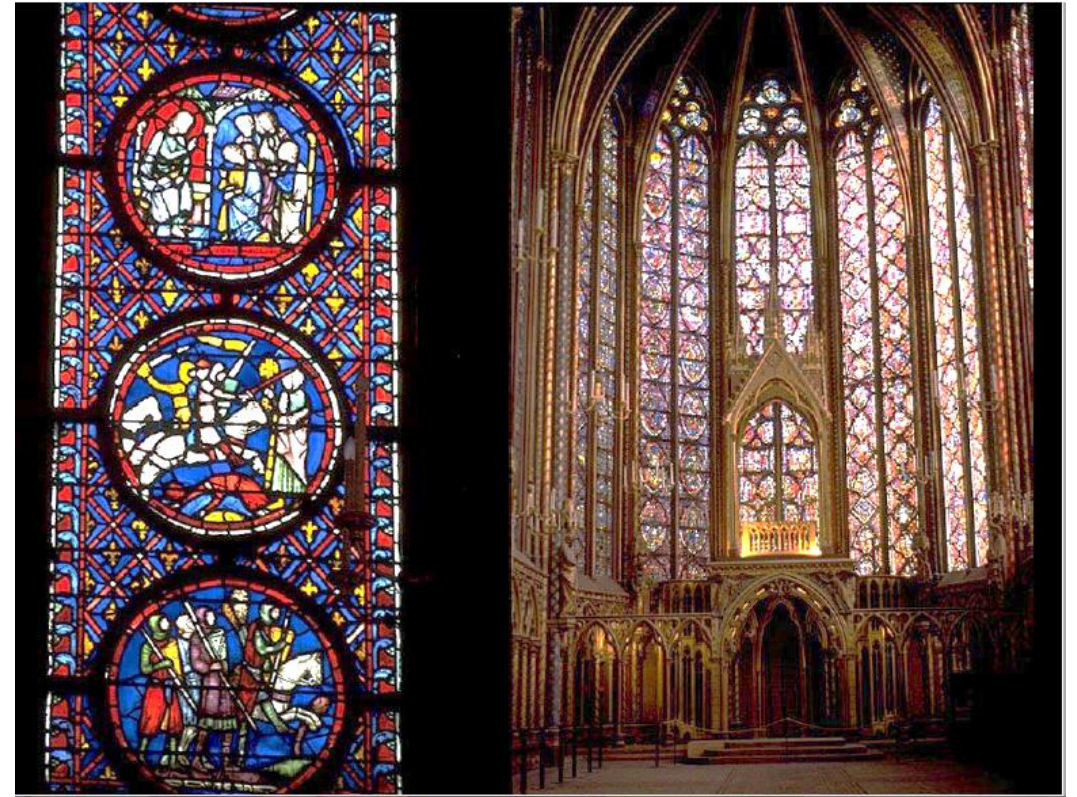

Τι είναι τα Βιτρό;

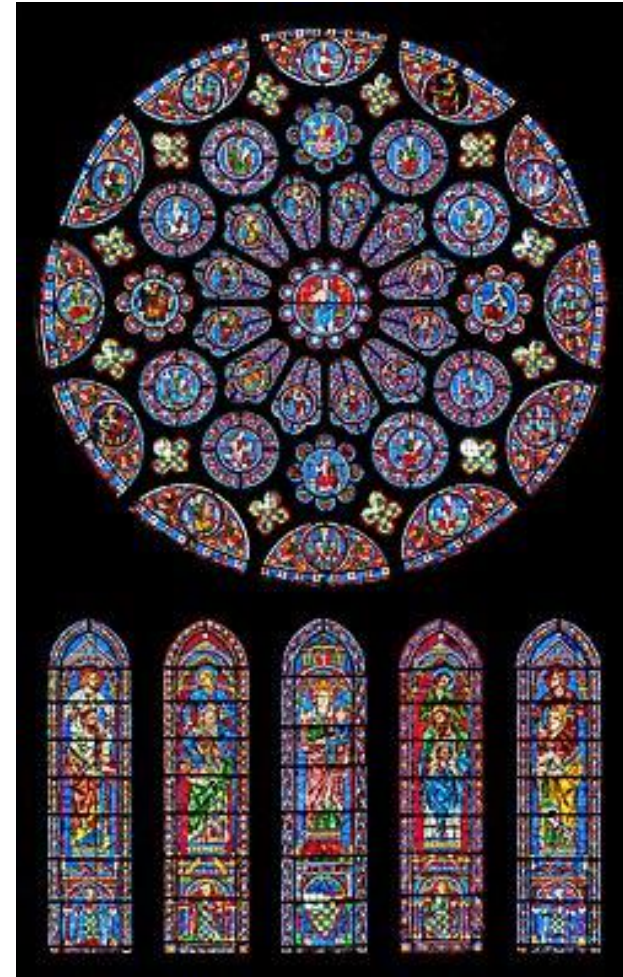
Η δομή του γοτθικού ναού ήταν ένας πέτρινος σκελετός με μεγάλα ανοίγματα όπου τοποθετούνταν τα μεγάλα παράθυρα τα οποία κατασκευάζονταν με χρ..... κομμάτια γ....., ενωμένα μεταξύ τους με λωρίδες μ..... Η τεχνική ονομάζεται β.....

Τα β..... έπαιζαν και συμβολικό ρόλο, αυτόν της ταύτισης του Χριστού με το “Φ..... του Κ.....”.

δ) οι ρόδακες πάνω από την κεντρική είσοδο των Γοτθικών ναών

ρόδακες

Πρόκειται για κυκλικά παράθυρα με σκελετό από πέτρινες νευρώσεις που έχουν ακτινωτή διάταξη. Τα βιτρό στους ρόδακες είναι φτιαγμένα με πολλές γυάλινες χρωματιστές επιφάνειες.

Καθεδρικός ναός της Σαρτρ

Reims Cathedral from north-east

(συνέχεια)

α κύρια χαρακτηριστικά της
γοθικής αρχιτεκτονικής:

Καθεδρικός ναός της Σαρτρ

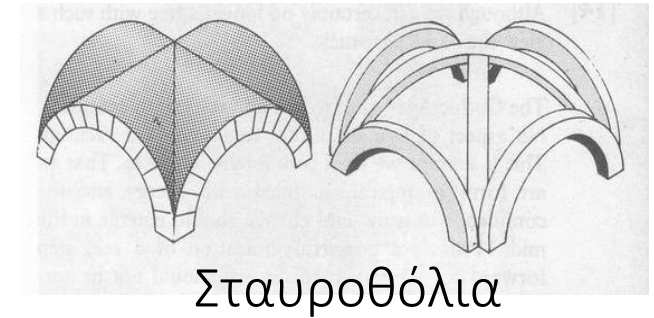
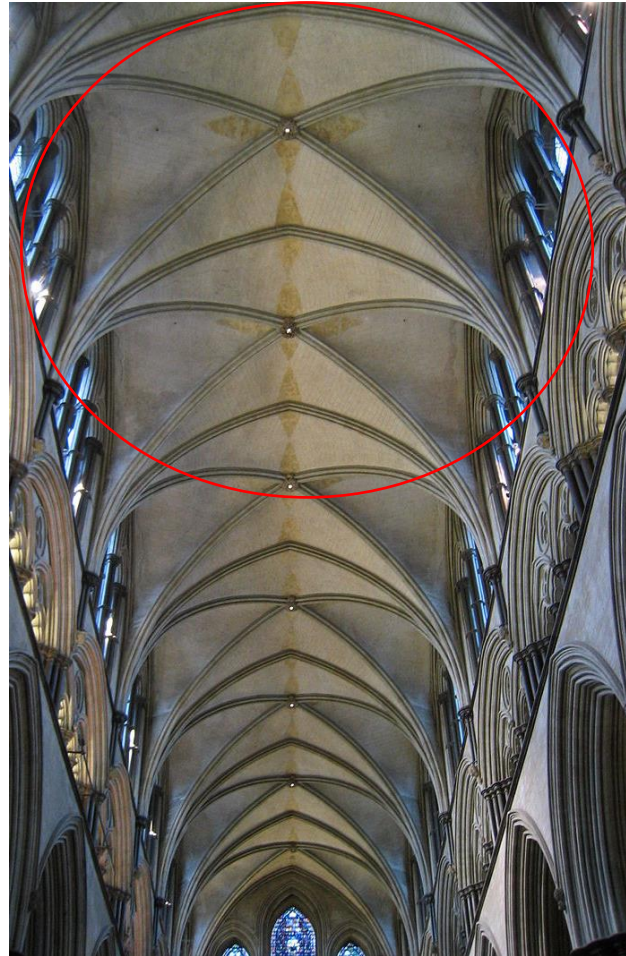
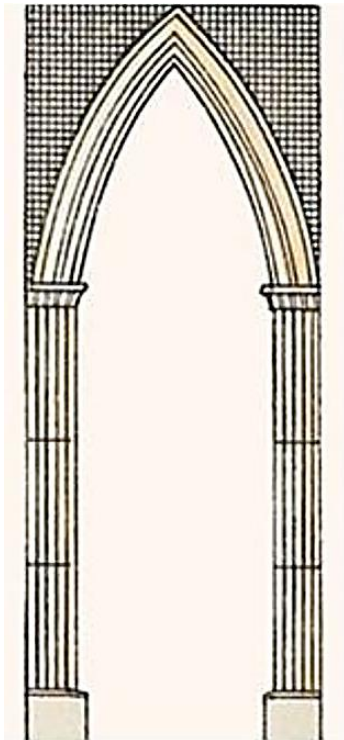
Κάθετες γραμμές και έντονη "γραμμικότητα" των ψηλών κτιρίων που κυριαρχούν και προσδίδουν αίσθημα ανάτασης. (Αλλά πως επιτυγχάνεται αυτό;)

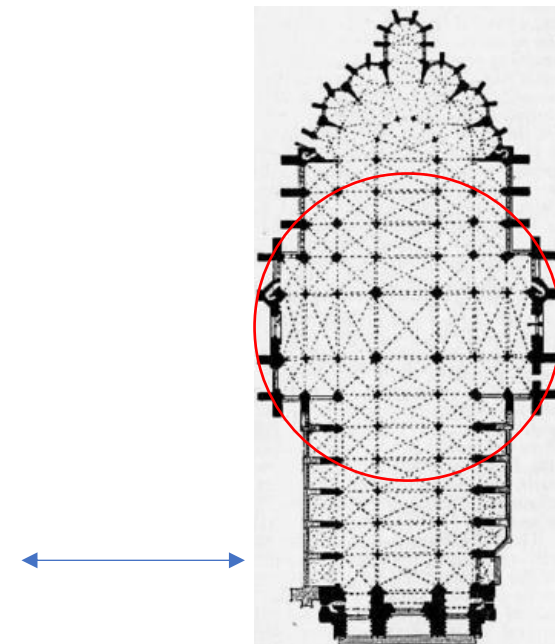
ε) Τα Οξυκόρυφα τόξα και τα σταυροθόλια

Οι **θόλοι** με τα σταυροθόλια και τα **οξυκόρυφα τόξα** καλύπτουν τους ναούς και υποστηρίζουν μεγάλα μεγέθη. Έτσι δημιουργούνται επιβλητικά κτήρια μνημειακών διαστάσεων.

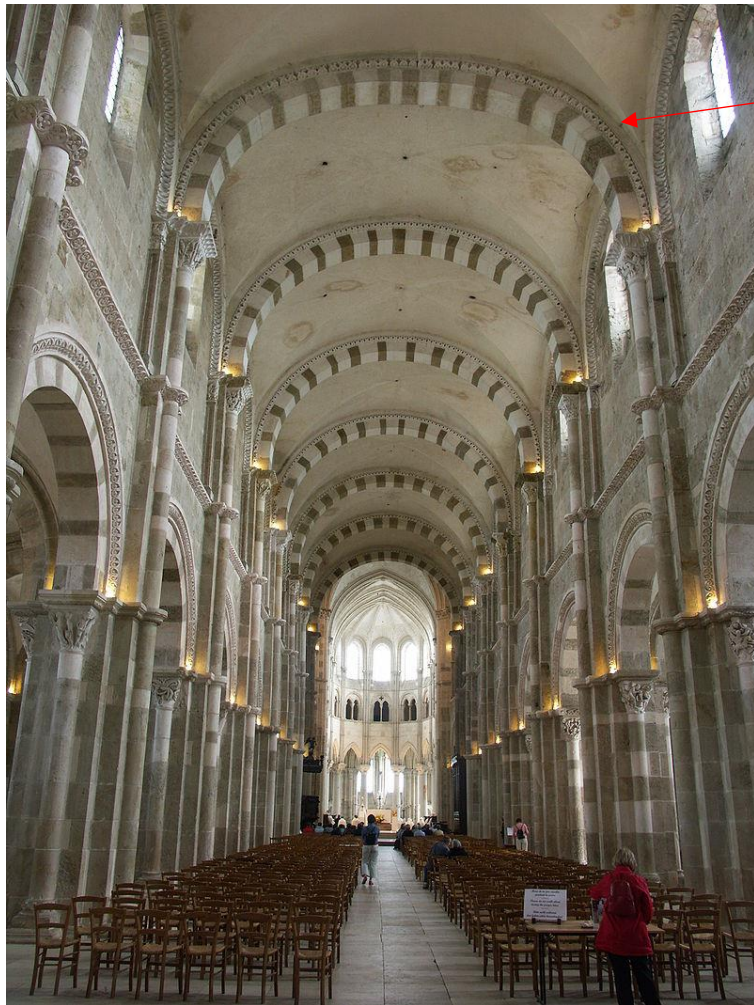
Οξυκόρυφο τόξο

Σταυροθόλια

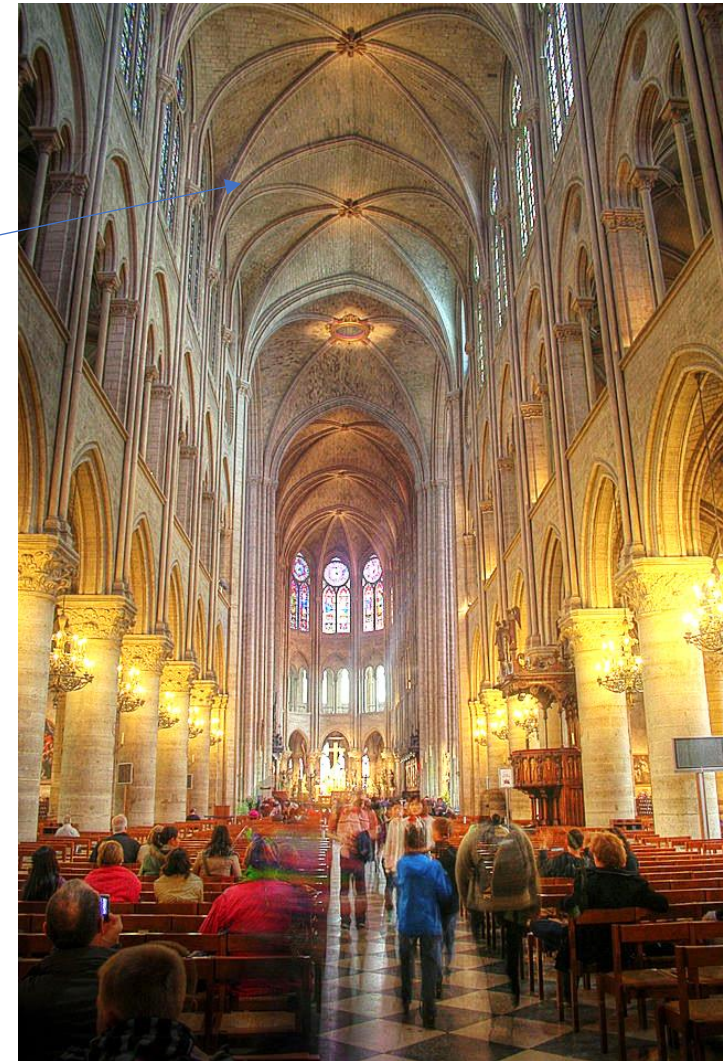
Συγκρίνουμε την τοξοστοιχία του ρομανικού ρυθμού και του γοτθικού. Τα **τόξα** και τα **σταυροθόλια**

τόξα

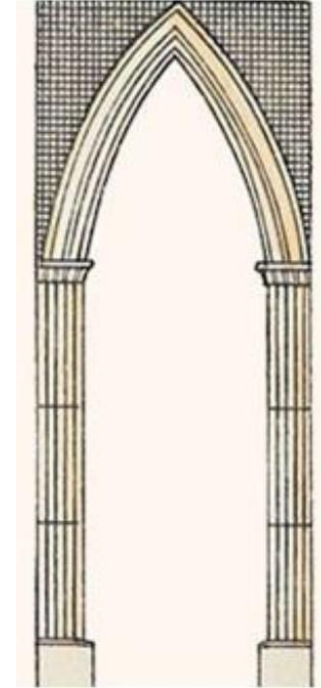
σταυροθόλια

Οξυκόρυφο τόξο

στ) Χρησιμοποιείται η **Οξυκόρυφη φλογόμορφη αψίδα** στην είσοδο του ναού

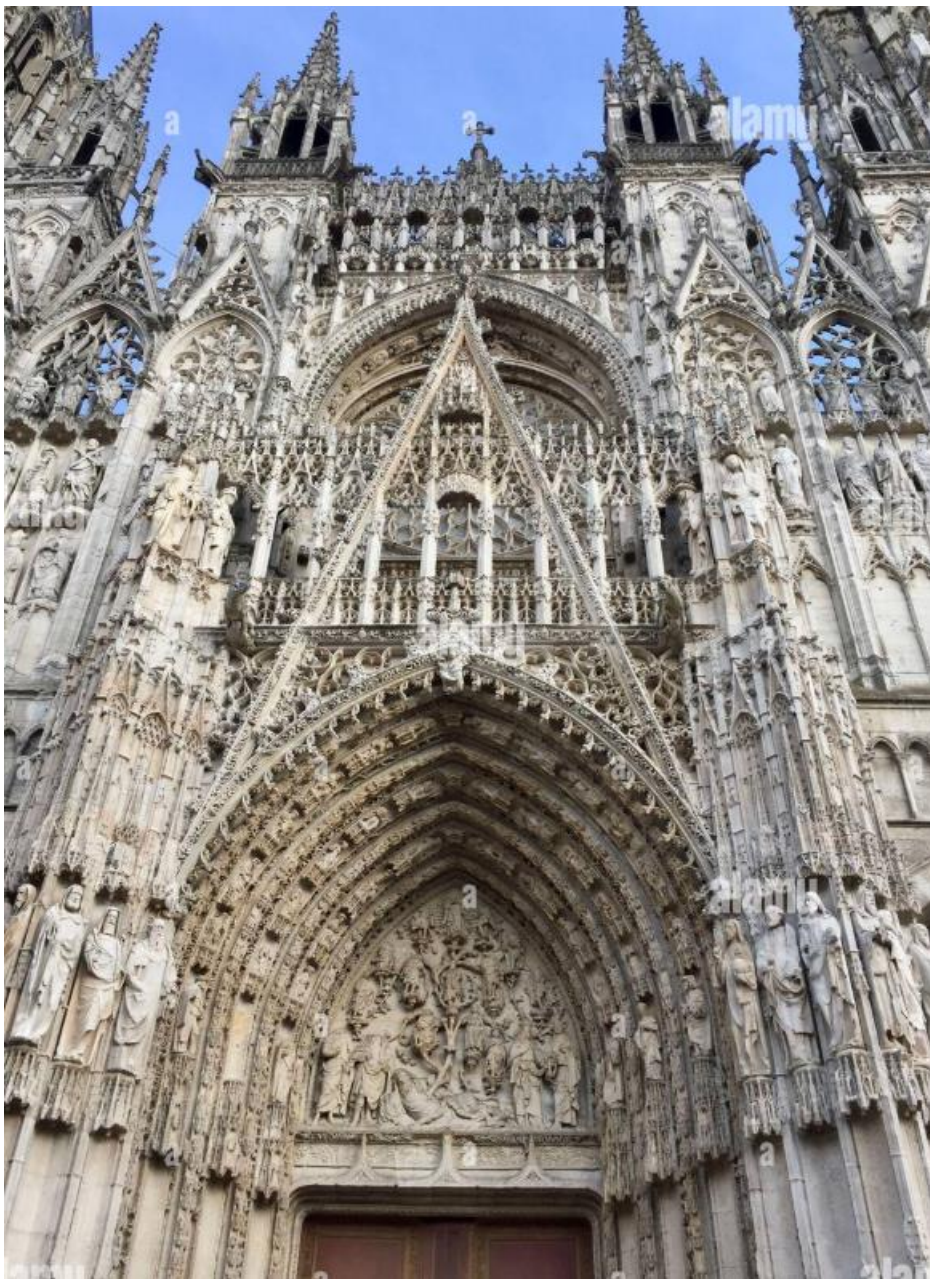

Τοξοστοιχία στη Γοτθική αρχιτεκτονική

Ο καθεδρικός ναός της Ρενς

Από Basvb (talk) - Έργο αυτού που το ανεβάζει, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=16611747>

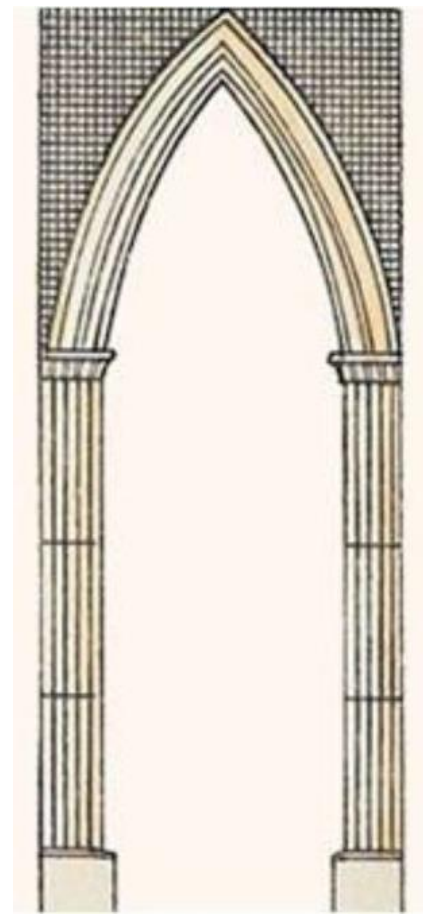
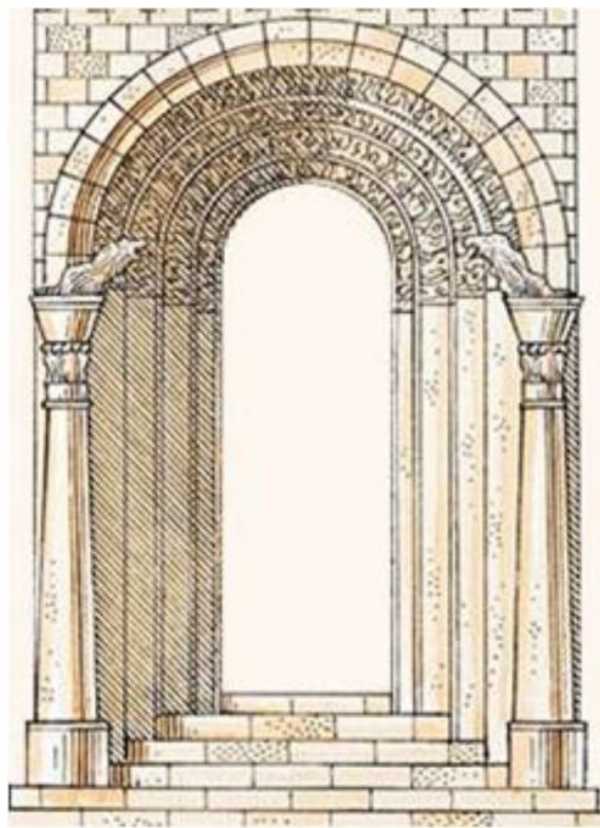

Οξυκόρυφος
φλογόμορφος

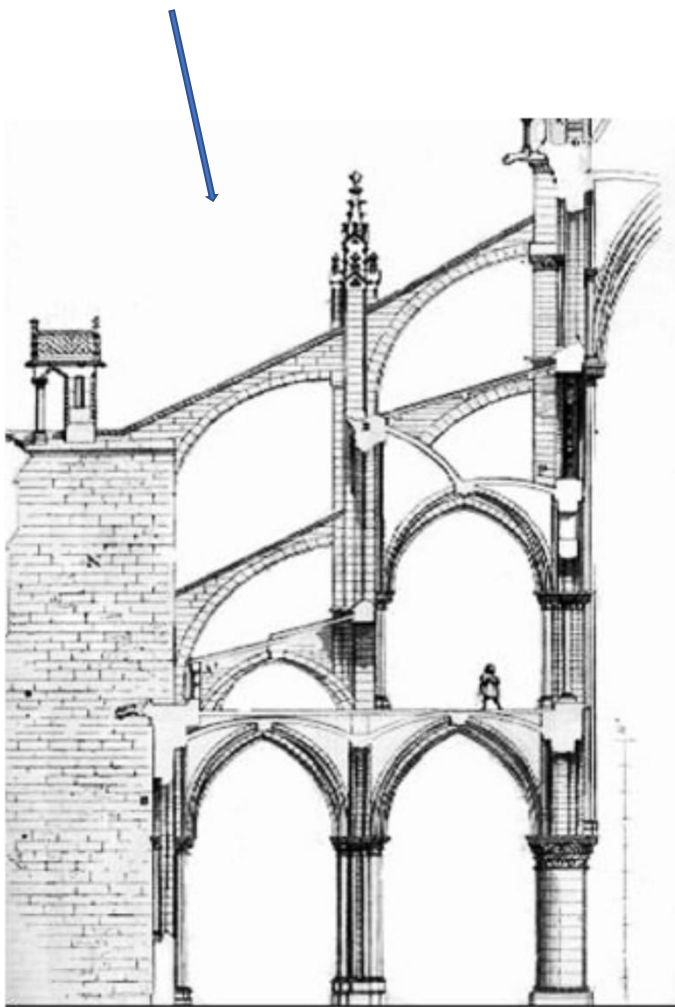

Καθολικός της Ρουέν, Γαλλία

Μπορείτε να αναγνωρίσετε σε ποιόν ρυθμό ανήκουν οι παρακάτω τοξοστοιχίες;

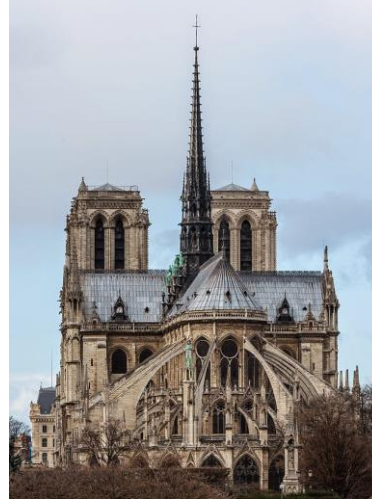
ζ) Οι πλάγιες εξωτερικές αντηρίδες

Η Παναγία των Παρισίων
(1163-1250 περίπου), Παρίσι.

Χαρακτηριστικά γοτθικά στοιχεία του ναού είναι ο ρόδακας, οι δύο επιβλητικοί πύργοι, η περίτεχνη γλυπτική διακόσμηση στις τρεις πόρτες της πρόσοψης, και η χρήση των αντηρίδων για την στήριξη του ναού.

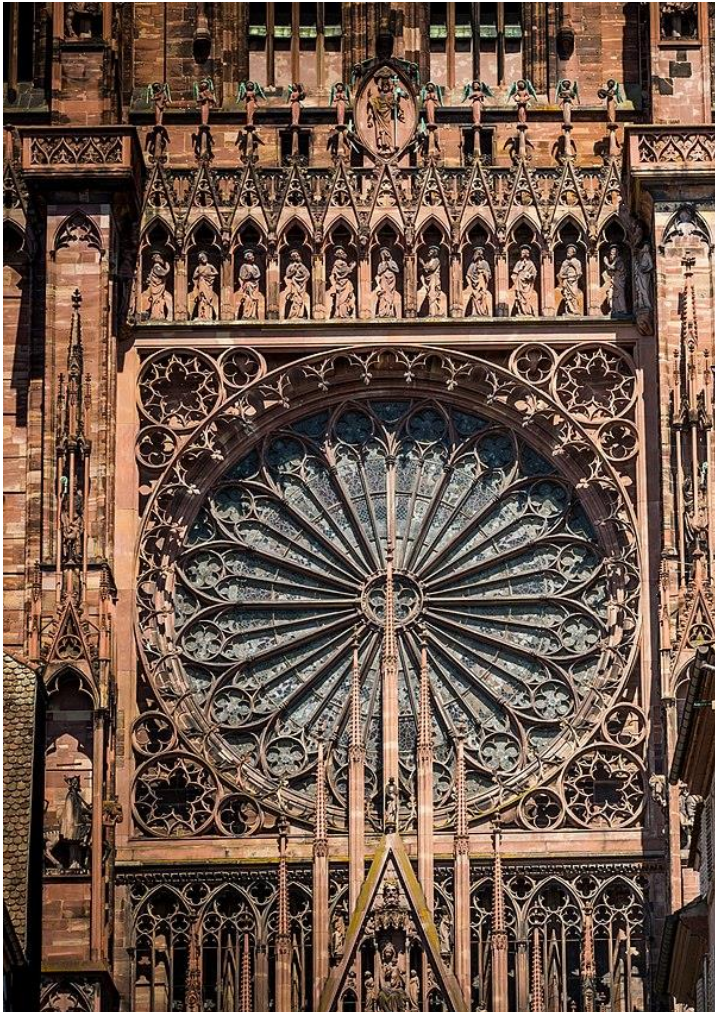
Εικ.7-8- 9 του βιβλίου.

Οι πλάγιες αντηρίδες, που είναι σύστημα στατικής υποστήριξης του βασικού χώρου του ναού, λειτουργούν και ως διακοσμητικά στοιχεία.

Ο ρόδακας της Παναγίας των Παρισίων. Πρόκειται για ένα κυκλικό παράθυρο με σκελετό από πέτρινες νευρώσεις που έχουν ακτινωτή διάταξη.

Το βιτρό είναι φτιαγμένο με πολλές γυάλινες χρωματιστές επιφάνειες σε φόντο μπλε.

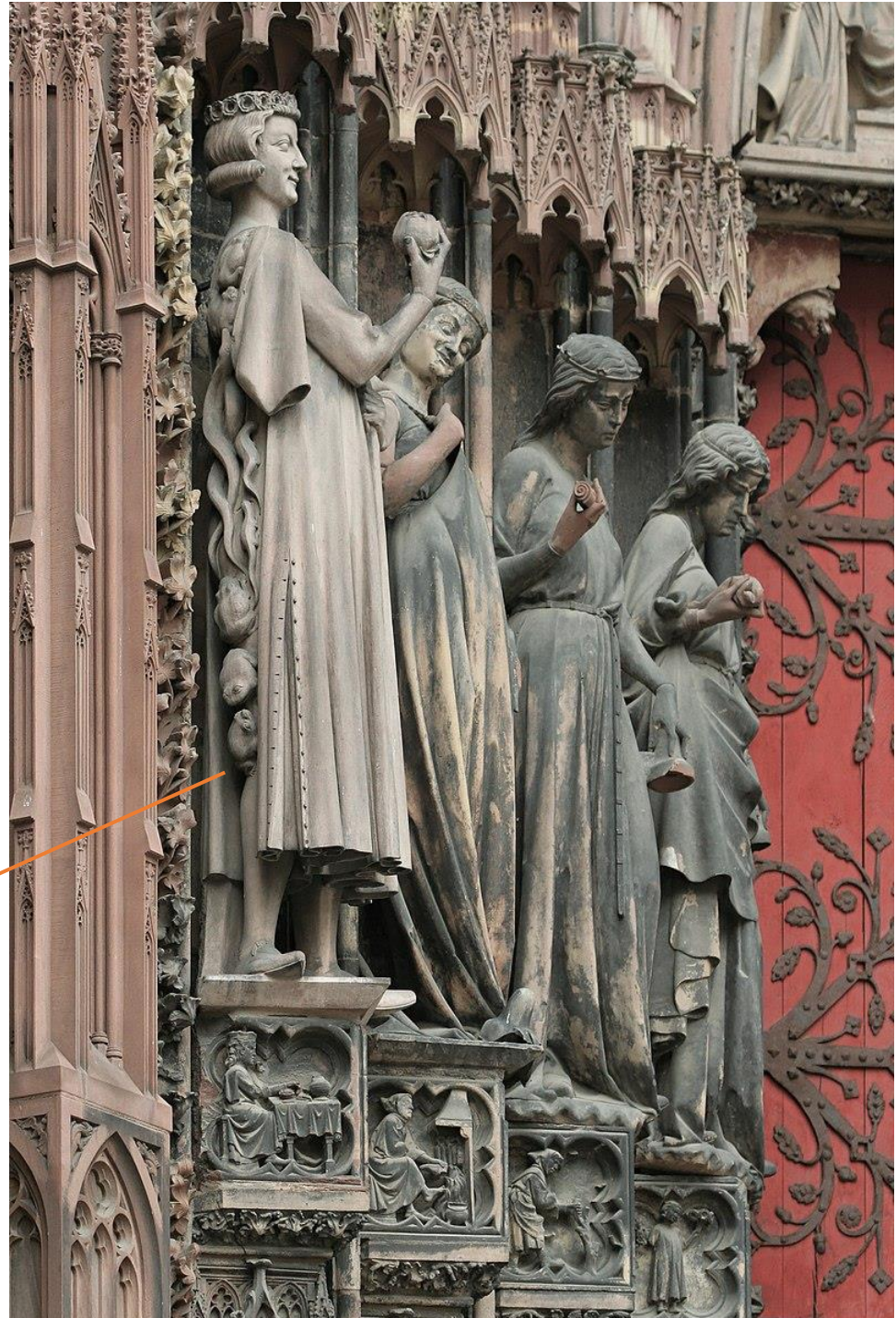
- η) Η γοτθική γλυπτική αποτελεί την διακοσμητική προέκταση της αρχιτεκτονικής. Οι προσόψεις και το εσωτερικό των ναών κοσμούνται με γλυπτά αγάλματα.

Οι μορφές που διακοσμούσαν τους καθεδρικούς ναούς ήταν στην αρχή ανάγλυφες, αλλά σιγά σιγά αποσπάστηκαν από το κτίσμα και έγιναν σχεδόν περίοπτες.

Κάθε διαθέσιμος χώρος στον καθεδρικό ναό καλυπτόταν από γλυπτά και γεμάτα λεπτομέρειες αγάλματα.

Εικ. 10 του βιβλίου

Άγιοι, καθεδρικός ναός της Σαρτρ (1200 περίπου).

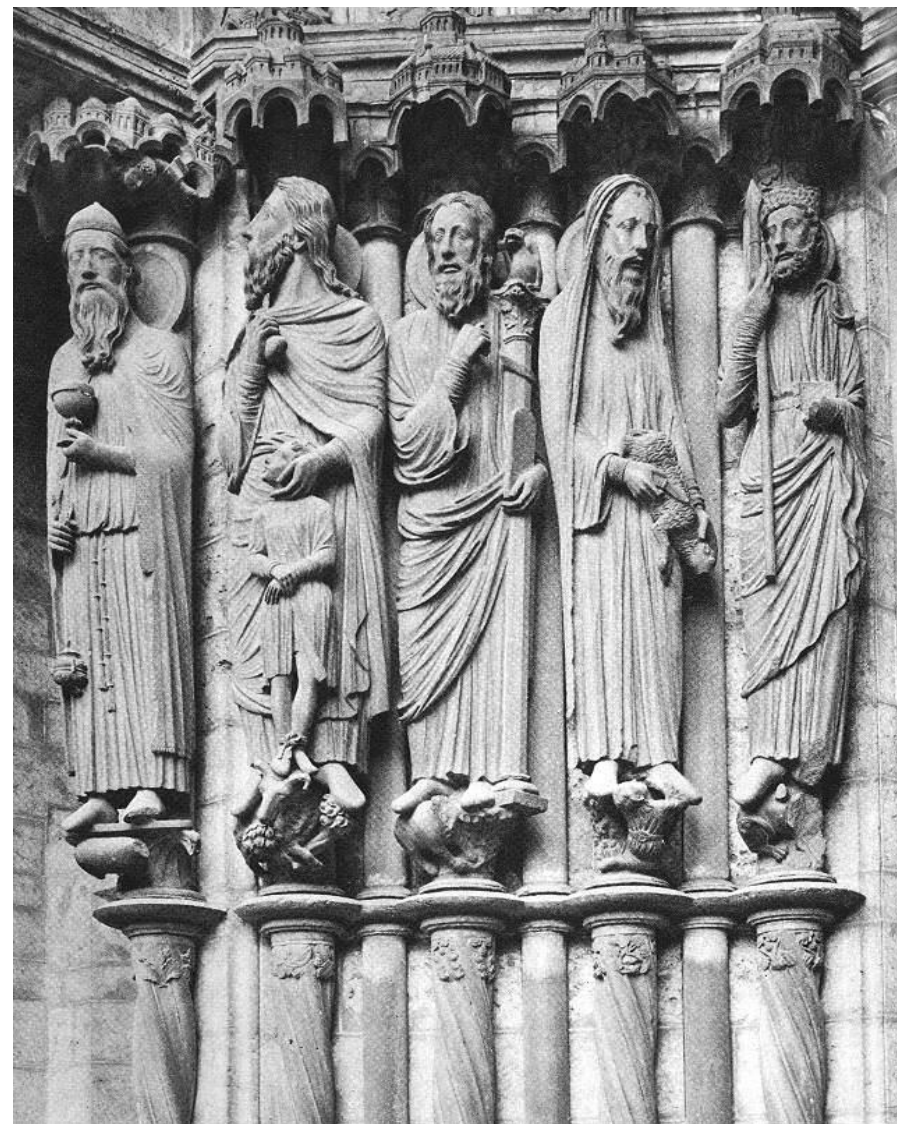
Οι φιγούρες είναι κομψές και η καθεμία έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα. Οι λεπτομέρειες είναι πολύ ενδιαφέρουσες και δείχνουν τη σχέση της γοτθικής γλυπτικής με την κλασική.

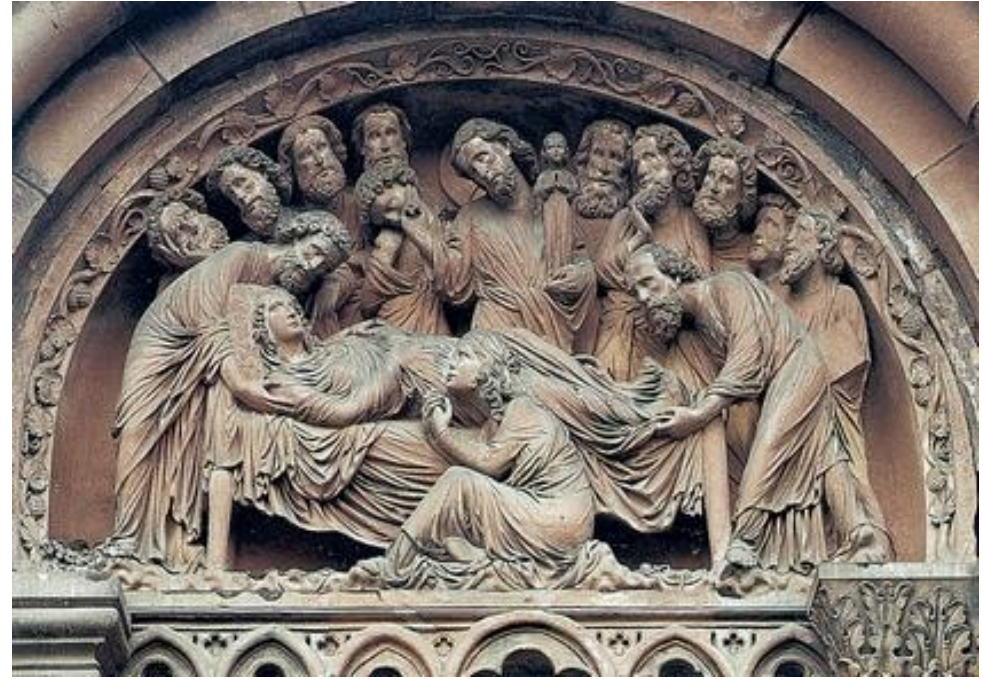
Οι εξευγενισμένες μορφές δείχνουν να έχουν ζωή και κίνηση.

Οι πτυχώσεις των υφασμάτων φανερώνουν διακριτικά το σώμα κάτω από τα ρούχα. Οι εκφράσεις των προσώπων (μοιάζει σαν να είναι το ίδιο) αποδίδουν συναισθήματα, όπως το πρόσωπο του Αβραάμ που ατενίζει κάπου ψηλά τον Κύριο. Το χέρι του αγγίζει με τρυφερότητα το πρόσωπο του μικρού Ισαάκ. Αριστερά του Αβραάμ στέκεται ο ιερέας Μελχισεδέκ.

Ο θεατής, αναγνωρίζει τις μορφές από τα διακριτά σύμβολα που κρατούν, το θυμιατό, το καπέλο στο κεφάλι, οι πλάκες με τις 10 εντολές.

Οι φιγούρες, όλες μαζί αλλά και η κάθε μια ξεχωριστά αποτελούν μια ολοκληρωμένη ενσάρκωση της διδασκαλίας της εκκλησίας, όπως επισημαίνει ο Gombrich στο βιβλίο του «Το χρονικό της τέχνης».

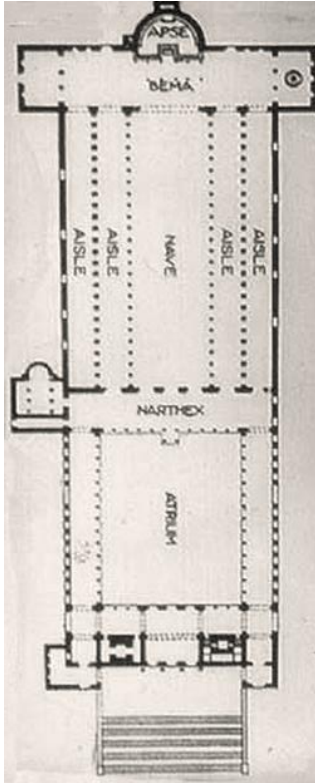

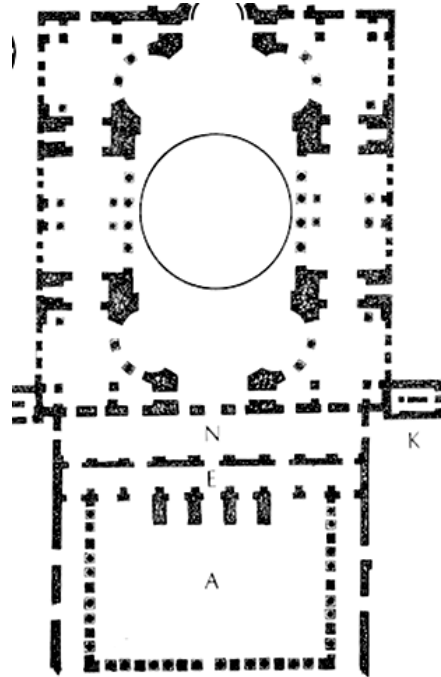
Ανάμεσα στα γλυπτά υπήρχαν διάφορα είδη φυτών σε επαναλαμβανόμενα μοτίβα που γέμιζαν ή συνέδεαν αρχιτεκτονικά μέρη.

Τα φυτικά αυτά μοτίβα ήταν πολύ δημοφιλή, γιατί ήταν άρρηκτα συνδεδεμένα με τη χριστιανική θρησκεία (π.χ. η άμπελος).

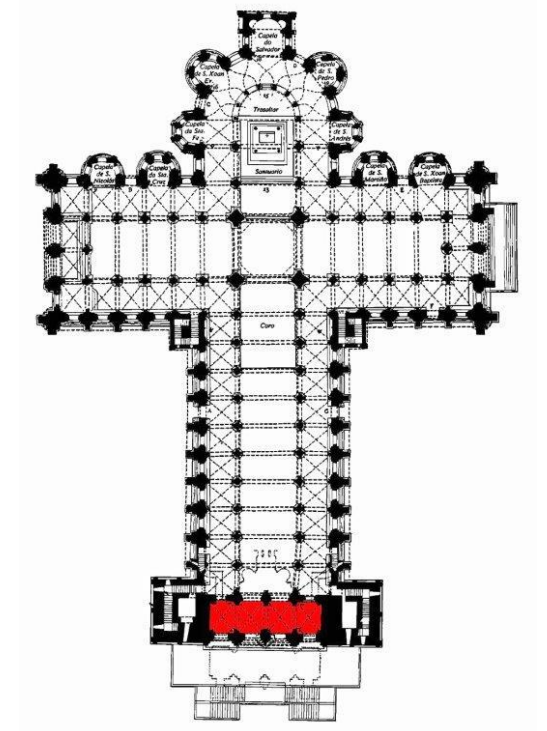
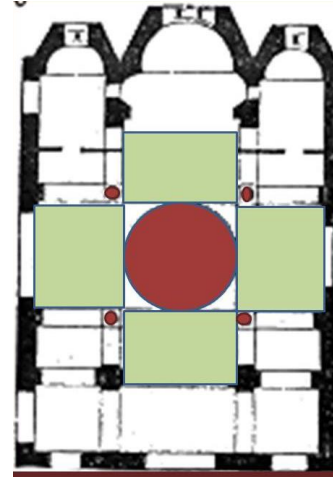
Ας συγκρίνουμε Ρωμαϊκή, Βυζαντινή και Ρομανική- Γοτθική κάτοψη ναού

Ρωμαϊκή βασιλική

Βυζαντινή κάτοψη ναού

Γοτθική κάτοψη ναού

Καθεδρικός Ναός Μιλάνο

Ζωγραφική

Στη ρομανική τέχνη τα έργα είχαν κυρίως διδακτικό χαρακτήρα και στόχο να εντείνουν την προσευχή. Αντίθετα, οι καλλιτέχνες της ύστερης γοτθικής περιόδου δημιούργησαν εικόνες με πολλά νέα στοιχεία: ρεαλιστικές μορφές, κομψές γραμμές και προοπτική που κάνει το χώρο να μοιάζει με πραγματικό (για παράδειγμα, οι περίφημες φορητές εικόνες της Φλωρεντίας και της Σιένας).

Στη νωπογραφία, υπό την επίδραση του μοναχισμού και κυρίως του τάγματος των Φραγκισκανών, δόθηκε ιδιαίτερο βάρος στο “πάθος του Κυρίου” και σε παραστάσεις συναισθηματικών σκηνών, εμπνευσμένων από θρησκευτικές παραδόσεις.

Τις περισσότερες φορές ο θόλος της Αγίας Τράπεζας παρουσιάζει εικόνες που προσωποποιούν την Πενία, την Αγνότητα ή την Υπακοή, έννοιες που αποτελούσαν τους συνήθεις όρκους των μοναχών.

Κατά το 10ο και τον 11ο αιώνα οι περισσότερες αγιογραφίες φιλοτεχνούνταν σύμφωνα με την παράδοση των φορητών εικόνων του Βυζαντίου και της Ανατολής. Αργότερα όμως φάνηκε μια τάση να ξεφύγουν από αυτό το “ελληνικό ιδίωμα” (*maniera greca*), όπως το ονόμασαν. Η τάση αυτή εμφανίστηκε αρχικά στην Ιταλία, με κύριο εισηγητή τον Τζιότο, στο τέλος του 13ου αιώνα. Μετά την καθοριστική αλλαγή που έφερε η ζωγραφική του άνοιξε ο δρόμος για την Αναγέννηση

Σύγκριση ανατολίζουσας τέχνης και δυτικότροπης.

Meniere Greca

Meniere Italiana

Εικ. 11.

Ντούτσιο, “Η ένθρονη Παναγία” (1308-1311), Σιένα.

Γύρω στο 13ο με 14ο αιώνα η σχολή της Σιένας συναγωνιζόταν τη λαμπρότητα της σχολής της Φλωρεντίας.

Ο **Ντούτσιο** ξεχώρησε στην εκκλησιαστική εικονογραφία της Κεντρικής Ιταλίας.

Το έργο ήταν ζωγραφισμένο και από τις δύο πλευρές.

Η μπροστινή πλευρά ήταν τρίπτυχο. Στο μεσαίο φύλλο παρουσιάζει την ένθρονη Παναγία βρεφοκρατούσα περιστοιχισμένη από Αγίους και Αγγέλους.

Στο επάνω μέρος της παράστασης υπήρχε μια ταινία που απεικόνιζε σκηνές από την παιδική ηλικία του Χριστού, ενώ στο κάτω μέρος - σε μια άλλη ταινία - υπήρχαν ζωγραφισμένες σκηνές της ζωής της Παναγίας.

Ανάλυση:

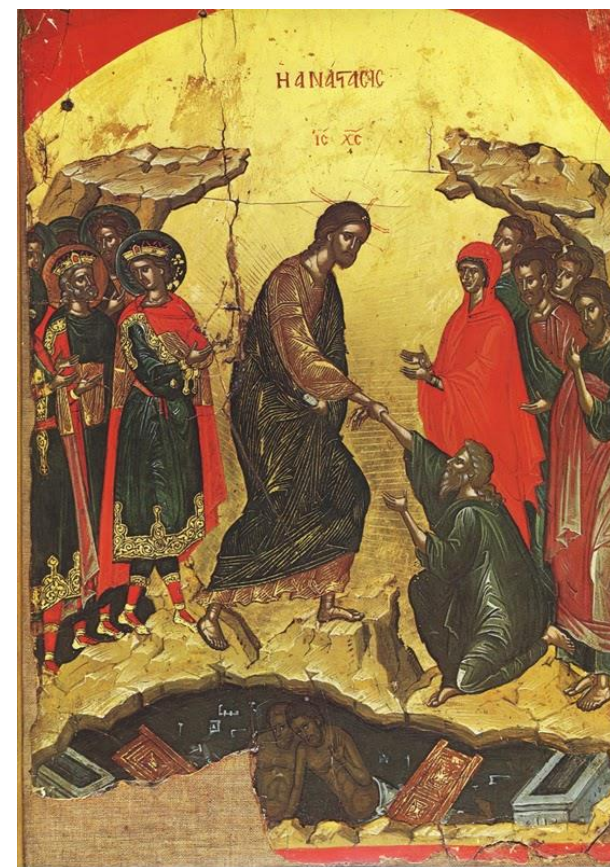
Ο χώρος μάς παραπέμπει στη βυζαντινή αγιογραφία, γιατί ο “κάμπος” είναι χρυσός και επίσης βλέπουμε την αντίστροφη προοπτική.

Στοιχεία εντελώς νέα εισάγονται στην Δυτικότροπη ζωγραφική:

Οι μορφές στο έργο έχουν όγκο, σκύβουν τρυφερά το κεφάλι τους, με στόχο την απεικόνιση του πνευματικού κόσμου τους.

Σύγκριση έργων

Δυτική ζωγραφική: η σύνθεση, με το Χριστό, είναι ρεαλιστική. Ο καλλιτέχνης παρουσιάζει τη σκηνή σα να είναι μπροστά μας: η Ανάσταση του Χριστού, συμβαίνει, μπροστά στα μάτια μας σε πραγματικό χώρο. Χωρίζεται σχεδόν στο 1/3 της σύνθεσης για να συμβολίσει τη διαφορά μεταξύ του θείου και του ανθρώπινου.

Η Βυζαντινή εικόνα «Εις Άδου Κάθοδος», αυστηρή και έντονα γεωμετρική, μας δείχνει ότι η Ανάσταση του Χριστού, έχει νόημα συμβολικό, πνευματικό.

Ο Giotto

Ο Giotto di Bondone ήταν γνωστός ως ο πρώτος καλλιτέχνης που ζωγράφισε πιο ρεαλιστικές φιγούρες παρά το στυλιζαρισμένο έργο τέχνης της μεσαιωνικής και βυζαντινής εποχής.

Θεωρείται από μερικούς μελετητές ως ο σημαντικότερος Ιταλός ζωγράφος του 14ου αιώνα.

Η εστίασή του στο συναίσθημα και τις φυσικές αναπαραστάσεις των ανθρώπινων μορφών έγινε μίμηση για διαδοχικούς καλλιτέχνες, οδηγώντας τον Giotto να ονομαστεί «Πατέρας της Αναγέννησης».

Παρεκκλήσι Αρένας - Capella dei Scrovegni - Padua

Fides - πίστη

Charity

Envy - The Seven Vices

Ο Επιτάφιος Θρήνος - Giotto
νωπογραφία 1303-1305,
Πάντοβα, Cappella degli Scrovegni

Ο Τζιόττο έβαλε τις βάσεις της πρώιμης Αναγεννησιακής τέχνης καθώς υιοθέτησε το ρεαλιστικό ύφος στις απεικονίσεις του, ξεφεύγοντας έτσι από το πλαίσιο της Βυζαντινής τέχνης. Δημιουργεί ένα έργο που εκπέμπει συναισθηματική φόρτιση.

Στο κέντρο του πίνακα βλέπουμε την Παναγία με έκφραση έντονου πόνου, να κρατάει αγκαλιά τον νεκρό Υιό της. Τα πόδια του Χριστού βρίσκονται στα χέρια της Μαρίας της Μαγδαληνής, η οποία με την ταπεινή της στάση κρατάει με αγάπη τα πόδια του Ιησού.

Οι καθισμένες ανθρώπινες φιγούρες με την πλάτη γυρισμένη εστιάζουν τον θεατή στο δράμα της σκηνής. Ο ζωγράφος αναγκάζει έτσι τον θεατή να συμμετάσχει συναισθηματικά στην σημασία της θυσίας του Υιού του Θεού. Και άλλα πρόσωπα βρίσκονται γύρω από τον Χριστό και μοιράζονται την θλίψη, καθώς υψώνουν τα χέρια τους ως ένδειξη απόγνωσης.

Πάνω στον ουρανό βλέπουμε 10 αγγέλους ταραγμένους να παρουσιάζουν μία ανήσυχη κινητικότητα αυξάνοντας έτσι την αγωνία της απεικόνισης.

10 αγγέλοι ταραγμένοι πάνω από τον εσταυρωμένο παρουσιάζουν μία ανήσυχη κινητικότητα αυξάνοντας έτσι την αγωνία της απεικόνισης.

Ο Τζιόττο δημιουργεί ένα έργο που εκπέμπει συναισθηματική φόρτιση.

“Ωρα για σύγκριση εικόνων”

Το φιλί του Ιούδα, Fresco, 1303-1305, Πάντοβα, Cappella degli Scrovegni

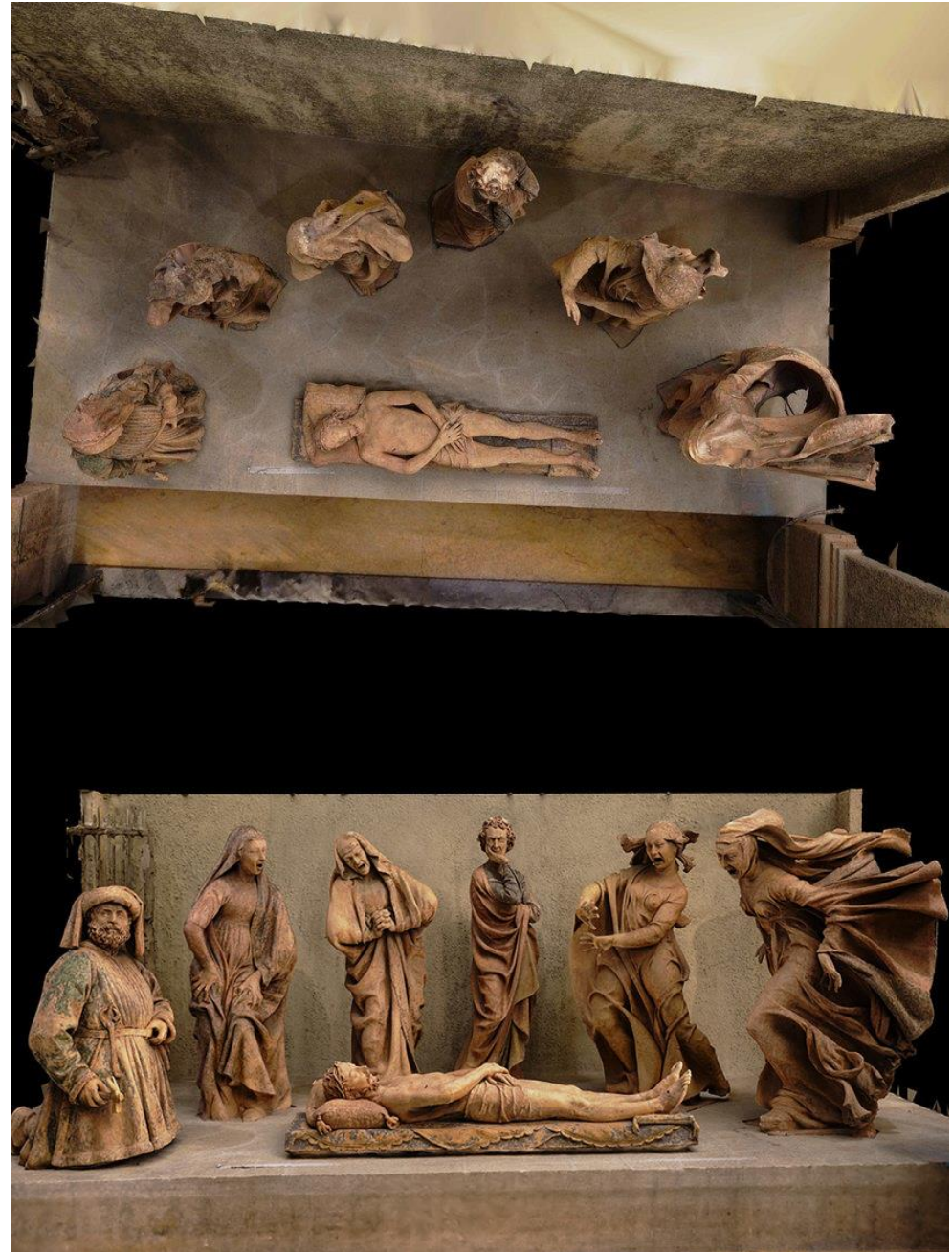
Το όνειρο του Ιωακείμ, νωπογραφία, 1303-1305, Πάντοβα, Cappella degli Scrovegni

Gargoyle Statue (Γαργκούλια) στις οροφές των Γοτθικών ναών.

Την γοτθική τέχνη διαδέχθηκε η περίοδος της Αναγέννησης, αν και δείγματα γοτθικών δημιουργιών καταγράφονται και μέχρι τα τέλη του 15ου αιώνα.

Niccolò dell'Arca, Θρήνος για τον νεκρό Χριστό (1463-1464),
terracotta statue.
Bologna, Santa Maria della Vita.

Ισπανία: Sagrada Familia. Αν και είναι Αρ Νουβό, ο ναός του Γκαουντί είναι ένα σύγχρονο παράδειγμα επιρροής της Γοτθικής αρχιτεκτονικής.

Το παρόν power point δημιουργήθηκε για εκπαιδευτικούς λόγους και δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε αναπαραγωγή του. Οι διαφάνειες αυτής της παρουσίασης έχουν ως βασική πηγή το βιβλίο της Ιστορίας της Τέχνης Γ' τάξη γενικού Λυκείου εκδόσεις «Διόφαντος» ενώ χρησιμοποιήθηκε φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο.